

УДК 725

к. арх., доцент Іваночко У.І., Іськович Н.В.,
Національний університет «Львівська політехніка»

АРХІТЕКТУРНА ФОРМА І ПРОСТІР МІСТА: ГУМАНІЗАЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ

Проаналізовано передумови формування концепції простору міст, розглянуто приклади симбіозу міської структури і архітектурної одиниці. Охарактеризовано переваги гібридизації, описано її ефективність, на прикладі аналогів закордонного досвіду.

Ключові слова: місто, громадський простір, гібрид.

Постановка проблеми. Місто – це простір, де люди не лише проживають, а й зустрічаються заради обміну ідеями, для вирішення конкретних справ або просто для відпочинку. Громадські простори міста – вулиці, площі, парки, – це фон та каталізатор цих процесів. Внутрішньоструктурні перетворення в межах міст ХХІ-го століття були наслідком ряду трансформацій загальносуспільного характеру. Основним двигуном цих процесів стало явище стрімкого зростання міста, як відповідь на виклики індустріалізації та техногенності суспільства.

Складнощі із розвитком наявних міських моделей полягають у невідповідності масштабів по відношенню до людини, адже десятиліттями, по мірі росту міст, питання людського масштабу недооцінювали, або ж просто ігнорували, віддаючи пріоритет іншим питанням. Домінуючі ідеології міського планування, в тому числі модернізм, відверто не надавали великого значення розвитку громадських зон, проблемам пішоходів і ролі міського простору, як місцю зустрічі городян. На сьогоднішній день закони ринку і тенденції в архітектурі змінили пріоритет з взаємозв'язку та єдності міських просторів на індивідуальні будівельні проекти, які стають все більше ізольованими, закритими і відчуженими від міського життя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сьогодні акумульований великий досвід про зв'язок між фізичними формами та поведінкою людини; опрацьовано конкретні підходи про те, що можна, та що потрібно робити. Існує цілий ряд теоретичних праць, які глибоко аналізують містобудівні концепції та стратегії розвитку. Основними авторами останніх досліджень є Крістофер Александер, Джейн Джейкобз, Ян Гейл, Том Шопер, Рем Кулгас, Стен Аллен [1-2, 4-5, 7, 9].

Мета статті. На основі аналізу світового досвіду сучасної архітектурної практики проектування будівель та громадських просторів в умовах міського середовища, сформулювати актуальні проблеми їх просторової організації,

визначити особливості та специфіку архітектурно-планувальних вирішень в містобудівному контексті, дослідити і виявити їх вплив на людину.

Виклад основного матеріалу.

«Більш, ніж будь-коли, місто – це все, що в нас є» – стверджує Рем Кулхас.

За століття населення світу виросло з 1,65 млрд. осіб (1900 р.) до 6 млрд. (2000 р.), а до 2050 очікується, що нас буде 9 млрд. У значній мірі цей ріст припадає на міста. В 1900 р. в містах проживало 10% населення. В 2007 р. частка такого населення сягнула 50 %, а до 2050 р. міське населення становитиме 75 % жителів планети. Як пояснити парадокс, що урбанізм як професія зник саме в той момент, коли, після десятиліть постійного прискорення, урбанізація вийшла на шлях встановлення остаточного глобального «тріумфу» міських умов? Модерністська алхімічна обіцянка перетворити кількість в якість завдяки абстракції та повторенню стала провалом, містифікацією та магією, що не спрацювала. Її ідеї, естетика, стратегії пішли у небуття. Будь-які спроби почати все заново лише дискредитували ідею нового початку. Колективний сором в усвідомленні цього фіаско залишив величезний кратер на нашому сприйнятті сучасності та модернізації.

«Ми формуємо міста, а вони формують нас». Історія міст засвідчує, що міське середовище і планувальне рішення впливає на поведінку людини, а також на функціонування міста. Базові одиниці міської архітектури – це простір для пересування (вулиця) і простір для вражень (площа). Спільною рисою практично всіх міст, незалежно від їхньої географії, економічної життєздатності і етапу розвитку, є відсутність відповідної уваги до людей, які користуються міським простором. Обмеженість, перешкоди на шляху переміщення, шум, забруднення повітря, ризик потрапити в дорожню пригоду і в цілому недостойні умови міського життя – типові проблеми, з якими доводиться стикатись мешканцям більшості міст світу.

Це не лише скорочує можливість пішохідного пересування по місту, але і ставить під загрозу соціальні і культурні функції міста. Традиційна функція міського простору для горожан деградує а подекуди і зникає.

«Не запитуйте, що місто може зробити для вашої будівлі, запитуйте, що ваша будівля може зробити для міста». Симбіоз зовнішнього та внутрішнього просторів за допомогою об'єму будівлі, як м'якого бар'єру, є проявом суспільної позиції, та безпосередньої роботи з людським масштабом. Поєднання функції в одному об'ємі формулюється як «гібридність».

«Особистість» гібриду це тріумф складності і різноманітності програм. Це плацдарм для змішування різних взаємопов'язаних видів діяльності. Кожен гібрид – унікальне творіння, без попередніх моделей. Сама будівля походить

від інноваційної ідеї, яка вирішена всупереч встановленим поєднанням звичайних програм, сенс її існування базується на новизні підходу і несподіваному змішуванню функцій.

Рис.1. Норвезька національна опера Norwegian National Opera and Ballet

Інтегровані ландшафти. Частково стимульовані державними ініціативами, частково за рахунок зацікавленості в публічному просторі, багато гібридів інтегрують громадську функцію, розміщуючи поверхню міста над спорудою, або шляхом влаштування його вертикально в структурі споруди у вигляді комплексу піднятих площ, садів і галерей. Громадський простір та ландшафт гібридизуються із іншими програмними елементами будинку.

Рис. 2. Kuwait Sports Shooting Club

Офіс DA's Kuwait Sports Shooting Club використовує мегаструктуру – навіс, який використовується для артикуляції функціональних просторів, а також для створення ряду громадських просторів по всій будівлі.

Звертаючись до килимової забудови стародавніх міст і більш сучасних утворень, деякі приклади пропонують пов'язані матриці або ландшафти споруд і відкритих просторів, до них відносяться проект JDS Moussaka в Афінах, або новий міський центр Transform Asane в Бергені.

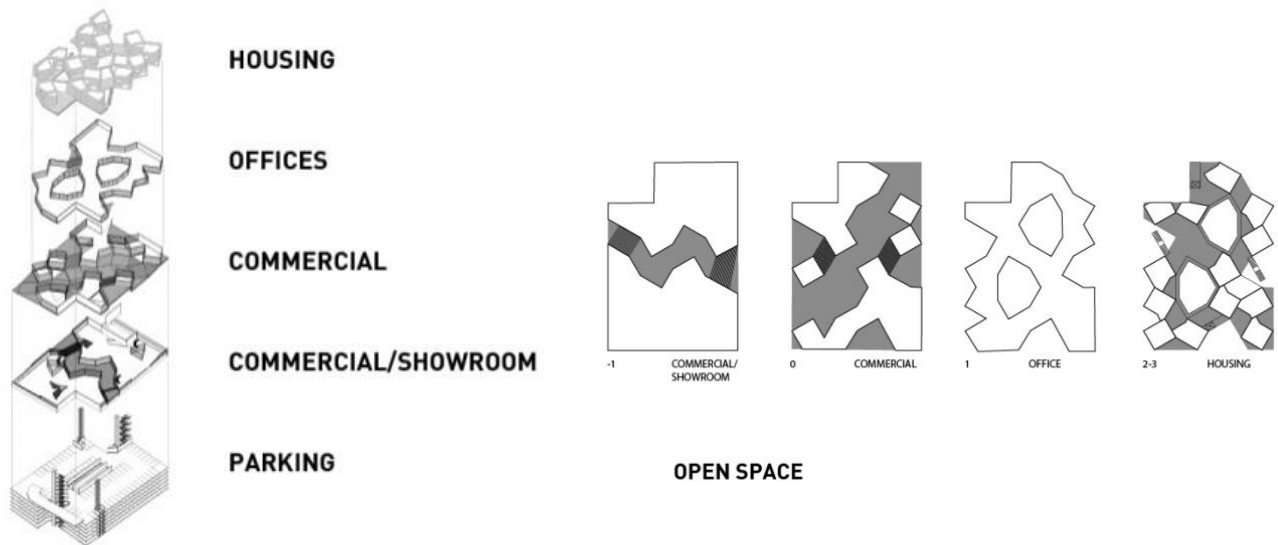

Рис. 3. JDS Moussaka

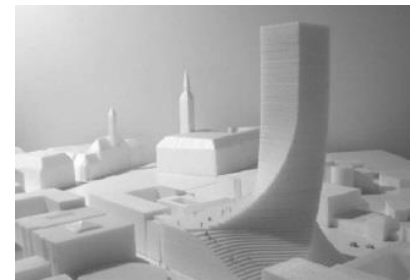

Рис. 4. Scala

З іншого боку, вежа Scala бюро BIG в Копенгагені, критикує німі екстер'єри монолітних веж і «розчиняє» її фасад з оточуючими вулицею і площею за допомогою ряду терас, що перетворюють громадський ландшафт в частину фасаду.

Висновки

В якості висновку можна стверджувати, що в містах, щільність забудови яких зростає в геометричній прогресії, влаштування громадських просторів на тілі архітектурних об'єктів набуде надутилітарних і надпрактичних функцій, ставши місцем і простором громадського життя та середовищем прояву ідентичності.

Це особливе та нехарактерне масово явище гібридності дозволяє змінити уявлення про функції міста, до певної міри вплинути на подальшу теорію містобудування в контексті міст-мегаполісів, та розширити діапазон архітектурної діяльності.

Література

1. Gehl J. Cities for people / J. Gehl. – Island Press, 2010. – 288 p.
2. Alexander Chr. A city is not a tree. Pattern Language / Chr. Alexander. – 1965.
3. Быстрова Т. Кристофер Александер: Архитектура вне времени и идея шаблонов проектирования / Т. Быстрова // Академический вестник УралНИИпроект РААСН. – 2011, № 1.
4. Koolhaas R. What happened to urbanism? / R. Koolhaas. – The Monicelli Press, New York, 1995. – pp. 959/971.
5. Jacobs J. The Death and Life of Great American Cities / J. Jacobs. – 1961. (Перевидання 2008). – 473 p.
6. Віні Маас: В пошуках урбаністичної архітектури (2003) // Архітектурний самвидав. Теорія сучасної архітектури. – 2011.
7. Mozas J. This is a hybrid, Hybrids II: Low-Rise Mixed-Use Buildings / J. Mozas // A+T Architecture Publishers, 2008. – 160 p.
8. Хав'єр Мосас: Це Гібрид (2008) (№2 із циклу статей присвячених гібридним будівлям) // Архітектурний самвидав. Теорія сучасної архітектури. – 2011.
9. Allen S. Landform Building: Architecture's New Terrain / S. Allen. – Hardcover, 2011. – 479 p.

Аннотация

В статье проанализировано предпосылки формирования концепции пространства городов, рассмотрено примеры симбиоза городской структуры и архитектурной единицы. Охарактеризовано преимущества гибридизации, описано ее эффективность, на примерах аналогичных объектов заграничного опыта.

Ключевые слова: город, общественное пространство, гибрид.

Annotatoin

Have been analyzed background for formation of cities' concept, considered examples of city's structure and architectural unit. Have been given characteristic of hybridization's benefits and also examples of foreign analogical effective experience.

Key worlds: city, public space, hybrid.